

GOSPODARSKI RAST I RAZVOJ BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Begić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic in
Pozega / Veleučilište u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:112:337662>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in
Pozega Graduate Thesis Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

IVANA BEGIĆ, 0253046522

GOSPODARSKI RAST I RAZVOJ BRODSKO- POSAVSKE ŽUPANIJE

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2020. godine

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO

**GOSPODARSKI RAST I RAZVOJ BRODSKO-
POSAVSKE ŽUPANIJE**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA POČELA EKONOMIJE

MENTOR: dr.sc. Katarina Štavlić, prof.v.š.

STUDENT: Ivana Begić

JMBAG studenta: 0253046522

Požega, 2020. godine

SAŽETAK

Gospodarski rast i razvoj je jedan od ključnih predmeta proučavanja makroekonomije. Proučavanje gospodarskog rasta i razvoja podrazumijeva praćenje promjena u proizvodnji i kapaciteta proizvodnje, tehnologije, rasta i strukture stanovništva, zaposlenosti, plaća, te niza drugih indikatora vezanih uz rast i napredak gospodarstva. U ovom završnom radu analizirani su makroekonomski indikatori u Brodsko-posavskoj županiji i postojanje gospodarskog rasta i razvoja. Prikazani su podaci o bruto domaćem proizvodu, zaposlenosti, nezaposlenosti i neto plaćama, te se ukazalo na niz makroekonomskih problema, koji su najviše nastali tokom gospodarske krize, od čega se županija još uvijek oporavlja. Strateški ciljevi svakog područja su uspješno gospodarstvo, što znači visok broj zaposlenosti, rast proizvodnje, visoko obrazovanje, veće plaće, što trenutno i nije slučaj u Brodsko-posavskoj županiji.

KLJUČNE RIJEČI: gospodarski rast, gospodarski razvoj, bruto domaći proizvod, zaposlenost, nezaposlenost

SUMMARY

Economic growth and development are one of the key elements of macroeconomics. Economic growth and development deal with production, production capacity, population, technology, employment, salaries, changes in production and sales, and a number of elements related to the growth and economic progress. In Brod-Posavina County, a number of macroeconomic problems have been presented, most of which occurred during the economic crisis from which the county is still recovering. Economic goals are a successful economy which means large employment rates, growth of production, high education, higher salaries, and all this enables the economic growth, more active and successful economies and companies.

KEY WORDS: economic growth, economic development, gross domestic product, employment, unemployment

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GOSPODARSKI RAST I GOSPODARSKI RAZVOJ	2
2.1. Mjerenje gospodarskog rasta	2
2.2. Nominalni i realni BDP	4
3. ANALIZA MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE	8
3.1. Gospodarstvo Brodsko – posavske županije	9
3.2. Broj zaposlenih u Brodsko-posavskoj županiji	10
3.3. Stopa nezaposlenosti u Brodsko-posavskoj županiji	11
3.4. Bruto domaći proizvod (realni BDP)	14
3.5. BDP per capita (BDP po stanovniku)	16
3.6. Prosječna neto plaća	17
4. MOGUĆNOST BUDUĆEG GOSPODARSKOG RASTA I RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE	19
5. ZAKLJUČAK	21
6. LITERATURA	22
7. POPIS SLIKA I TABLICA	23

1. UVOD

Predmet završnog rada je gospodarski rast i razvoj Brodsko-posavske županije. U prvom dijelu rada pojmovno se opisuju gospodarski rast i razvoj, značenje gospodarskog rasta i razvoja. Cilj svakoga gospodarstva je postizanje dugoročnog gospodarskog rasta. Nadalje, u radu je opisano mjerenje gospodarskog rasta, te koje su razlike između nominalnog i realnog BDP-a. Opisuju se načini mjerenja gospodarskog rasta gdje imamo tri metode mjerenja, proizvodna metoda, rashodna metoda i dohodovna metoda. Neovisno koju metodu primjenjujemo, rezultati BDP-a u konačnici su jednaki. Osim toga, bitni su i čimbenici gospodarskog rasta koji su detaljnije objašnjeni kao kotači gospodarskog rasta.

Nadalje, u radu je prikazana analiza makroekonomskih pokazatelja Brodsko-posavske županije. Opisani su teritorijalni i drugi podaci o županiji kao što su položaj, veličina i struktura županije. Kroz podatke u tablicama su prikazane vrijednosti pojedinih makroekonomskih indikatora, kao što su: stopa nezaposlenosti, stopa zapošljavanja, broj zaposlenih i nezaposlenih, bruto domaći proizvod, BDP po stanovniku i prosječna neto plaća.

U zadnjem dijelu rada navedene su mogućnosti budućeg gospodarskog rasta i razvoja Brodsko-posavske županije, te su navedena zaključna razmatranja.

2. GOSPODARSKI RAST I GOSPODARSKI RAZVOJ

Rast proizvodnih kapaciteta, kao i proizvodnja i drugi čimbenici gospodarstva poznati su kao gospodarski rast. Gospodarski rast je ukupni rast finalnih proizvoda gospodarstva. Do gospodarskog rasta dolazi zbog porasta radne snage, tehnologije, proizvodnosti po radniku, odnosno zbog povećanja potencijalne razine BDP-a ukupnog ili po stanovniku. Podrazumijeva se da na dva načina raste output, a to su u kratkom i dugom roku. Najjednostavniji način na koji se može doći do gospodarskog rasta u kratkom roku je povećanje upotrebe vlastitih raspoloživih resursa. Gospodarski razvoj je složeniji i širi pojam od gospodarskog rasta jer obuhvaća mnoge strukturne promjene u gospodarstvu kao što su: promjene djelatnosti, broj zaposlenih, nastajanje novih proizvoda ili usluga kojima će se tržište zadovoljiti.

Gospodarski razvoj uglavnom podrazumijeva ekspanziju gospodarstva popraćenu strukturnim promjenama u sustavu proizvodnje i promjenama u kvaliteti i sastavu finalnog proizvoda (Benić, 2016: 601).

Prema Benić (2016) gospodarski rast je najvažniji element gospodarskog razvoja, ali nije jedini element razvoja. Gospodarski rast prikazuje rast nacionalnog proizvoda i označava kvantitativnu stranu gospodarskog razvoja.

Iz toga svega može se zaključiti kako je za razliku od gospodarskog rasta, gospodarski razvoj složeniji i širi ekonomski kao i društveni proces. Gospodarski rast prikazuje samo specifične mjere gospodarskog rasta kao što su bruto domaći proizvod, bruto nacionalni proizvod i BDP po stanovniku, odnosno prikazuje nam kvantitativnu stranu gospodarskog razvoja.

2.1. Mjerenje gospodarskog rasta

Tumačenjem prema Polovina i Medić (2012) najobuhvatnija mjera ukupne proizvodnje privrede bi bio njen bruto domaći proizvod BDP. BDP je indikator tržišne vrijednosti koji pokazuje sva finalna dobra i usluge proizvedene u određenoj zemlji tijekom promatranog razdoblja, najčešće unutar jedne godine. Razlikuje se nominalni BDP od realnog BDP-a. Za nominalni BDP može se reći da je to BDP koji se izražava u tekućim tržišnim cijenama te je promjenjiv pod utjecajem fizičkog obujma dobara i usluga rada kao što je i promjenjiv promjenom tržišnih cijena. Realni BDP naziva se i BDP-om stalnih cijena. Što znači da se kod realnog BDP-a tržišne cijene nikada ne mijenjaju, te je takav BDP promjenjiv jedino pod

utjecajem povećanja ili smanjenja obujma rada odnosno obujma proizvodnje i usluga. Uz realni i nominalni BDP postoji i potencijalni BDP koji pokazuje maksimalnu količinu dobara i usluga koju privreda može proizvesti uz stabilne cijene. Potencijalna proizvodnja se naziva i proizvodnjom s visokom razinom zaposlenosti.

Prema tumačenju Obadič i Tica (2016) bruto domaći proizvod odnosno BDP je jedan od osnovnih makroekonomskih pokazatelja kojima se prati ekonomska uspješnost određene zemlje. Vrijednostima kojima se BDP kreće, ekonomisti prepoznaju da li je gospodarstvo u recesiji ili ekspanziji odnosno koliko brzo ekonomija u određenoj zemlji raste u odnosu na ostale zemlje. Uz svaki BDP vežu se i njegove kratkoročne prognoze o kojima uveliko ovise ekonomske politike.

Obadič i Tica (2016) u svom radu navode da se BDP može izračunati pomoću tri različita pristupa koji daju jednake rezultate, a to su : prema proizvodnji, prema potrošnji i prema dohotku. Prvo, kada se promatra ekonomija kao cjelina, primjećujemo da je ukupni dohodak povezan sa ukupnom potrošnjom u gospodarstvu. Za potrošnju dohotka najprije je potrebna proizvodnja istoga. Drugim riječima, sve što je proizvedeno u gospodarstvu, ujedno se i ekonomski potroši. Prema tome, proizvodnja, potrošnja i dohodak različitim pristupima mjere istu pojavu.

Prvi način mjerenja je prema proizvodnji. BDP je ukupna vrijednost proizvodnje finalnih dobara u gospodarstvu u određenom vremenskom razdoblju, najčešće u jednoj godini. Osnovne kategorije koje su potrebne za izračun proizvodne metode su finalna dobra, intermedijarna dobra i dodana vrijednost. Finalna dobra ili bruto vrijednost proizvodnje je tržišna vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga tijekom jednog obračunskog razdoblja, najčešće tijekom jedne godine. Intermedijarna dobra predstavljaju vrijednost dobara i usluga koje se transformiraju, koriste se i troše u procesu proizvodnje u obračunskom razdoblju. Imaju cilj proizvoditi i druga dobra i usluge. Dodana vrijednost je vrijednost povećanja proizvodnje u obračunskom razdoblju. Dobiva se da se vrijednost intermedijarnih dobara oduzme od finalnih dobara.

Drugi način mjerenja BDP-a je metoda potrošnje. Bruto domaći proizvod jednak je zbroju osobne potrošnje, investicija, državne potrošnje i neto izvoza u gospodarstvu. Vrijednosti komponenata promatraju se u vremenskom periodu koji je najčešće jedna godina. Sva dobra koja su proizvedena u nekom gospodarstvu su direktno ili indirektno namijenjena za daljnju potrošnju i uporabu, pa su rezultati proizvodnog i potrošnog pristupa jednaki.

Prema potrošnome pristupu, BDP se raščlanjuje na četiri dobro poznate kategorije: osobna potrošnja (C), investicije (I), finalna državna potrošnja (G) te neto izvoz (X-IM), koji se računa kao razlika između izvoza (X) i uvoza (IM) odnosno:

$$Y = C + I + G + (X - IM) \text{ (Obadić i Tica: 2016).}$$

Prema Obadić i Tica (2016) treća metoda računanja bruto domaćeg proizvoda je zbroj ukupnih dohodaka u gospodarstvu u vremenskom razdoblju, koje je uglavnom jedna godina. Ukupni dohodak u gospodarstvu raščlanjiv je na četiri kategorije: plaće kao naknade za rad (W), kamate kao naknade za kapital (i), profit kao naknade za preuzeti rizik (II) te rente kao naknade za zemljište (R) odnosno: $Y = W + i + II + R$. BDP je jednak sumi dohodovnih i ne dohodovnih komponenti u nekom gospodarstvu u određenom razdoblju. Pod dohodovnim komponentama smatraju se plaće, rente, kamate i profiti, a ne dohodovne komponente su amortizacija i porezi.

2.2. Nominalni i realni BDP

Borožan (2012) navodi da BDP predstavlja novčano izraženu vrijednost svih finalnih proizvoda i usluga proizvedenih u nekoj privredi. Do novčane vrijednosti se dolazi množenjem svake proizvedene količine proizvoda i usluga s njihovim cijenama.

Nominalni BDP prikazuje vrijednost finalne proizvodnje ostvarene u nekome gospodarstvu unutar jedne godine. Nominalni BDP izražava se u tekućim tržišnim cijenama. Takav BDP je promjenjiv, jer uveliko finalni rezultat ovisi o kretanju tržišnih cijena, kao i kada su proizvodi proizvedeni i prodani. Realni BDP naziva se BDP-om stalnih cijena, takav BDP nema promjene u vrijednostima svojih proizvoda i usluga. Vrijednosti realnog BDP-a ovise o obujmu rada odnosno o obujmu proizvodnje i usluga i jedino se na taj način mijenja. Uz nominalni BDP i realni BDP postoji i potencijalni BDP koji prikazuje maksimalnu količinu dobara i usluga koju gospodarstvo može proizvesti uz stabilne cijene. Potencijalni BDP naziva se i proizvodnjom s visokom zaposlenosti jer je obujam rada tada na maksimumu.

Razlika između nominalnog i realnog BDP-a je izuzetno važna. Cijene svih proizvoda i usluga uobičajeno rastu tijekom razmatranog vremenskog razdoblja. Međutim, kod realnog BDP-a koriste se stalne cijene koje se ne mijenjaju, takve cijene vrednuju kvalitetu proizvoda i ne dozvoljavaju da promjene u BDP-u budu uvjetovane promjenama cijena, nego se realni BDP jedino mijenja obujmom rada odnosno obujmom proizvedenih proizvoda i pruženih

usluga. Kod nominalnog BDP-a cijene su promjenjive te se BDP najčešće mijenja sa promjenom tržišnih cijena. Kada se govori o rastu nominalnog BDP-a koji je isključivo rastao sa povećanjem cijena onda se takav rast naziva fantomskim rastom.

Kada se vrijednosti razlika nominalnog i realnog BDP-a pomnože sa 100 dobiva se vrijednost koja se naziva deflator BDP-a. Vrijednost deflatora BDP-a koristi se za mjerenje inflacije te daje prosječnu cijenu proizvoda. BDP deflator služi i za pretvaranje nominalnog BDP-a u realni BDP.

$$\text{BDP deflator} = \text{nominalni BDP} / \text{realni BDP}.$$

2.3. Čimbenici gospodarskog rasta

Za uspješan gospodarski rast koriste se čimbenici gospodarskog rasta koji se još nazivaju kotačima gospodarskog rasta. Korištenjem svih čimbenika gospodarskog rasta dolazi se do uspješnog ekonomskog odnosno gospodarskog rasta.

Četiri su kotača ili čimbenika gospodarskog rasta:

1. Ljudski resursi (radna mjesta, obrazovanje, disciplina)
2. Prirodna dobra (zemlja, šume, goriva)
3. Akumulacija kapitala (strojevi, računala)
4. Tehnologija (znanost, upravljanje, poduzetništvo).

Ekonomisti često njihove odnose prikazuju agregatnom funkcijom proizvodnje APF koja povezuje ukupnu proizvodnju s inputima i tehnologijom. Algebarski APF glasi :

$$Q = AF(K, L, R)$$

Gdje je Q = proizvodnja, K = proizvodne usluge kapitala, L = rad, R = prirodna dobra korištena u proizvodnji, A predstavlja razinu tehnologije u gospodarstvu, a F je funkcija proizvodnje. S porastom inputa kapitala, rada ili resursa očekivali bismo i porast proizvodnje, iako će proizvodnja vjerojatno uz dodane inpute faktora proizvodnje imati opadajuće prinose. Možemo reći da je uloga tehnologije povećavati proizvodnost ulaznih veličina. (Samuelson i Nordhaus: 2007)

1. Ljudski resursi

Ljudski resursi u ekonomiji imaju najčešće značenje radne snage. Radna snaga ovisi o broju radnika i kvalitetama radne snage. Najvažniji element gospodarskog rasta u vidu ljudskih resursa su vještine, znanja, disciplina i sposobnosti radne snage. Ako su djelatnici sposobni za posao koji obavljaju ne znači da takvo gospodarstvo mora imati najnoviju tehnologiju za rad, već je problem ako gospodarstvo ili država posjeduje najbolje uređaje za rad, napredne strojeve za rad, suvremenu opremu za proizvodnju a u takvom gospodarstvu nema djelatnika koji će upravljati i proizvoditi proizvode sa opremom te održavati iste strojeve. Za takvo postrojenje su potrebni kvalitetni i sposobni radnici da bi gospodarstvo na kraju imalo gospodarski rast. Još jedan od bitnih čimbenika ljudskih resursa u gospodarstvu je motivirati radnike sa nagradama kako bi i dalje doprinosili uspješnosti poduzeća.

2. Prirodni resursi

Prirodni resursi se nazivaju i prirodnim bogatstvima. Važni prirodni resursi su zemlje, šume, voda, minerali, izvorišta nafte i plina. Sirovine kao takve smatraju se prirodnim resursima iako se pročišćavaju, ali daljnja prerada prirodnih resursa nije potrebna. Poljoprivreda ne spada u prirodne resurse jer je potreban ljudski rad za finalne proizvode iz poljoprivrede.

3. Akumulacija kapitala

Benić (2016) tumači da je akumulacija kapitala vrlo važan izvor gospodarskog rasta i razvoja i jedan od najvažnijih izvora sredstava namijenjen za investiranje. Bit akumulacije kapitala je da se sredstva koja se mogu trošiti sada odgađaju za potrošnju u budućnosti. Na takav način gospodarstvo dolazi se do bržeg gospodarskog rasta.

4. Tehnologija

Iz gledišta Benića (2016) tehnološki napredak čini bitan dio u gospodarstvu i u konačnici dovodi gospodarstvo do gospodarskog rasta. Tehnološki napredak u užem smislu čini usavršavanje metoda proizvodnje i unapređenje proizvoda i usluga. Tehnološke promjene dovode da se od istih utrošenih inputa može dobiti više outputa ili jednak broj outputa sa znatno većom kvalitetom.

3. ANALIZA MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Brodsko-posavska županija smještena je u južnom dijelu slavonske nizine, na prostoru između planina Psunja, Požeškog i Diljskog gorja sa sjevera i rijeke Save s juga, koja je dio državne granice prema Bosni i Hercegovini u dužini od 163 km. Obuhvaća prostor od 2.034 km² što čini 3,61 % ukupnog teritorija Republike Hrvatske (56.542 km²) i po veličini je na 14. mjestu među hrvatskim županijama. Jedna je od najužih (7 km) i najdužih županija (117 km zračne dužine), na istoku graniči s Vukovarsko-srijemskom, na sjeveroistoku s Osječko-baranjskom, na sjeveru s Požeško-slavonskom i na zapadu sa Sisačko-moslavačkom županijom. Brodsko-posavska županija može se podijeliti u tri reljefne cjeline: brdsku, ravničarsku i nizinsku. Brdsko područje čini blago uzdignuto gorje, najvećim dijelom pokriveno šumom s najvišom nadmorskom visinom od 984 m (Psunj). Ravničarsko područje zauzima najveći dio Županije, a čini ga rubni pojas plodne slavonske ravnice. Nizinsko područje uz Savu isprepleteno je potocima, kanalskom mrežom i močvarama. Županija je područje umjerene kontinentalne klime, sve blažih zima i toplijih ljeta. Voda, šume i plodno tlo, plovna rijeka i europski putni koridori prirodni su uvjeti koji omogućuju razvoj gospodarstva, prometa, trgovine i kulture. (URL:

http://www.bpz.hr/opci_podaci/polozaj/default.aspx#.X484-NAzbIU)

Brodsko posavska županija sastoji se od dva grada; Slavonski Brod koji je sjedište županije i grad Nova Gradiška, županija ima 26 općina.

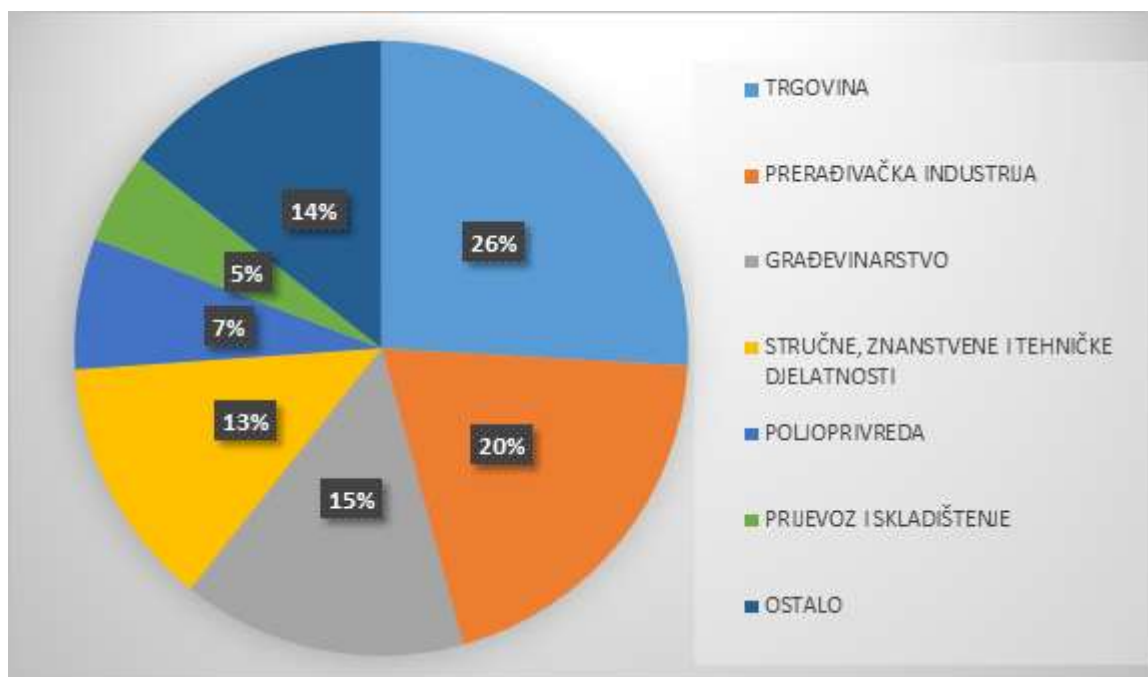
Prema podacima iz 2011.godine Brodsko posavska županija ima ukupno 158.575 stanovnika, po veličini je županija na 14.mjestu među hrvatskim županijama. U Brodsko posavskoj županiji 77.115 stanovnika je muškog roda i 81.460 ženskog roda.

U samome gradu Slavonski Brod broj stanovnika je najveći 59.141, u Novoj Gradiški 14.229 stanovnika. Broj stanovnika u općinama najveći je u općini Sibinj gdje je 2011.godine upisano 6.895 stanovnika, nešto manje stanovnika ima općina Garčin koja je iste godine brojala 4.806 stanovnika. Najmanji broj stanovnika imaju općine: Dragalić (1.361), Stara Gradiška (1.363) i Gornji Bogičevci (1.975). Ostatak općina ima više od 2.000 stanovnika.

3.1. Gospodarstvo Brodsko – posavske županije

Na području Brodsko – posavske županije posluje ukupno 1.390 poduzetnika, koji čine samo 1,5% svih hrvatskih poduzetnika. Kao i na razini ukupnog poduzetništva Republike Hrvatske i u Brodsko – posavskoj županiji najviše su zastupljeni poduzetnici koji se bave uslužnim djelatnostima, u prvom redu trgovinom (25,9%), zatim prerađivačkom industrijom (19,8%), građevinarstvom (15%) te poduzetnici koji se bave stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (13,2%). Poljoprivredom se bavi 6,9% poduzetnika, prijevozom i skladištenjem 4,8%. Ostale djelatnosti poduzetnika su malo zastupljene unutar županije. (URL: http://www.bpz.hr/dokumenti_3/gospodarstvo/default.aspx)

Slika 1. Gospodarstvo Brodsko-posavske županije

Izvor: Izrada autora prema podacima Brodsko – posavske županije (2020)

Usporedni prikaz makroekonomskih pokazatelja Brodsko-posavske županije s podacima za Republiku Hrvatsku prikazuje stanje gospodarskih kretanja u županiji u odnosu na stanje u Republici Hrvatskoj. Usporedba će biti kroz nekoliko pokazatelja.

Pokazatelji koji služe za analizu:

1. Broj zaposlenih
2. Stopa nezaposlenosti

3. Bruto domaći proizvod (realni BDP)
4. BDP per capita (BDP po stanovniku)
5. Prosječna neto plaća.

3.2. Broj zaposlenih u Brodsko-posavskoj županiji

U sljedećoj tablici prikazani su podatci o prosječnom broju zaposlenih u 2014. i 2018. godini za područje Brodsko-posavske županije i Republike Hrvatske. Također su u tablici prikazane promjene u broju i postotku između godina.

Tablica 1. Broj zaposlenih u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj

	Prosječan broj		Promjena	
	2014.	2018.	Broj	%
Brodsko-posavska Županija	34.004	38.154	4.150	12,2
Republika Hrvatska	1.417.297	1.517.117	99.820	7

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2020)

Iz prikazane tablice može se vidjeti pozitivna promjena zaposlenosti tijekom promatranog četverogodišnjeg razdoblja. Brodsko-posavska županija mjeri 12,2% veću zaposlenost 2018. godine u odnosu na 2014. godinu.

Isto tako pozitivnu promjenu bilježi i ukupan broj zaposlenih u Hrvatskoj. Ukupan broj zaposlenih u Hrvatskoj pozitivno je porastao za 7% u 2018. godini u odnosu na podatke iz 2014. godine.

Stopa zapošljavanja je pokazatelj relativnog opsega zapošljavanja. Stopa zapošljavanja je omjere broja zaposlenih tijekom godine i zbroja nezaposlenih početkom godine i novo prijavljenih nezaposlenih tijekom godine, odnosno:

Stopa zapošljavanja = zaposleni tijekom godine / (nezaposleni početkom godine + novo prijavljeni tijekom godine).

Stopa zapošljavanja pokazuje koliko se osoba zaposlilo od ukupnog broja nezaposlenih osoba koje su tražile posao.

Tablica 2. Stopa zapošljavanja po promatranim godinama

	STOPA ZAPOŠLJAVANJA (%)			
	2015.	2016.	2017.	2018.
Brodsko-posavska županija	33,1	36,4	36,9	39,9
Republika Hrvatska	37,1	38,9	40,2	42,1

Izvor: Izrada autora prema Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020)

U tablici 2. prikazana je stopa zapošljavanja u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini u Brodsko-posavskoj županiji i u Republici Hrvatskoj. Do povećanja stope zapošljavanja ne mora doći samo zbog povećanog zapošljavanja, već može doći i zbog smanjenog broja nezaposlenih na početku godine, posebno dugotrajno nezaposlenih.

3.3. Stopa nezaposlenosti u Brodsko-posavskoj županiji

Borozan (2012) tumači da se u Republici Hrvatskoj nezaposlenom osobom smatra osoba koja Zakonom o zapošljavanju, je sposobna za rad u dobi od 15-65 godina, evidentirana je na Hrvatski zavod za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja, a nije u radnom odnosu, te nema većinskog udjela u trgovačkim društvima ili drugoj pravnoj osobi, ne obavlja samostalnu djelatnost, te nije redoviti učenik, student ili umirovljenik. U nezaposlene osobe ubrajaju se i one osobe koje, iako trenutno ne rade, su našle posao i u skoroj budućnosti će početi raditi.

Uobičajeno je razlikovati tri vrste nezaposlenosti:

1. Ciklička nezaposlenost – nezaposlenost koja je uvjetovana postojanjem poslovnih ciklusa, a vezana je uz malu potražnju za radom.
2. Frikcijska nezaposlenost – privremena ili tranzitorna nezaposlenost, nastaje zbog napuštanja starog posla i traženja novog, ulaska ponovnog u tržište radne snage. U frikcijsku nezaposlenost se ubrajaju i sezonski radnici, obujam posla ovisi o sezoni.
3. Strukturna nezaposlenost – nezaposlenost koja je uvjetovana nepodudaranjem između vještina i znanja osoba koje traže posao i zahtjeva raspoložive poslove na određenoj lokaciji. Često je povezano tehnološkim promjenama, promjenama

u ponašanju potrošača ili promjenama u geografskoj strukturi neke zemlje (Borožan: 2012).

Tablica 3. Broj nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj

	Broj nezaposlenih	Broj stanovnika	Postotak
Brodsko-posavska županija	11.453	158.575	7,22%
Republika Hrvatska	260.912	4.284.889	6,1%

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

U Republici Hrvatskoj Brodsko-posavska županija je jedna od županija koja ima velik broj nezaposlenih. U tablici broj 3. prikazani su podaci da je na posljednjem objavljenom popisu broj stanovnika u Brodsko-posavskoj županiji broj stanovnika iznosi 158.575 od čega je 7,22% stanovnika nezaposleno, odnosno 11.453 stanovnika. Isto tako, vidljivo je da u Republici Hrvatskoj broj stanovnika iznosi 4.284.889, od čega je 6,1% nezaposlenih odnosno 260.912 stanovnika.

Tablica 4. Broj nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji prema stupnju obrazovanja

STUPANJ OBRAZOVANJA	2015.		2016.		INDEKS 2016./2015.
	UKUPNO	%	UKUPNO	%	
Bez škole i nezavršena osnovna škola	1.308	10,3	1.100	10,5	84,1
Osnovna škola	2.781	21,9	2.359	22,3	84,8
Srednja škola	7.642	60,2	6.234	58,9	81,6
Visoka škola, I. stupanj fakulteta, stručni studij	525	4,1	475	4,5	90,5
Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	444	3,5	414	3,9	93,2
Ukupno	12.700	100,00	10.591	100,00	83,4

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

Iz tablice 4. vidljivo je da je najveći broj nezaposlenih u 2015. godini sa srednjom školom, tada je broj nezaposlenih iznosio 7.642. Kao i 2016.godine najveći broj nezaposlenih je isto stanovništvo sa srednjom školom, broj nezaposlenih 2016.godine bio je 6.234, razlika između dvije promatrane godine je 18,4%.

Najmanji broj nezaposlenih su osobe sa fakultetima, akademijom, magisterijem i doktoratom, 2015.godine iznosio je 444, dok se 2016.godine broj smanjio na 414 osoba. Razlika je 6,76%.

Tablica 5. Broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj prema stupnju obrazovanja

STUPANJ OBRAZOVANJA	2015.		2016.		INDEKS 2016./2015.
	UKUPNO	%	UKUPNO	%	
Bez škole i nezavršena osnovna škola	15.664	5,5	14.154	5,9	90,4
Osnovna škola	59.222	20,7	50.070	20,7	84,5
Srednja škola	174.449	61,0	144.147	59,6	82,6
Visoka škola, I. stupanj fakulteta, stručni studij	15.931	5,6	14.509	6,0	91,1
Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	20.641	7,2	18.980	7,8	92
Ukupno	285.907	100	241.860	100	93,4

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

Prema razini obrazovanja krajem 2016.godine najveći broj nezaposlenih osoba je sa srednjom školom, a broj takvih stanovnika iznosi 144.147.

U 2016. godini najmanji broj osoba prema stupnju obrazovanja su osobe sa nezavršenom srednjom školom, a broj takvih stanovnika 2016.godine iznosio je 14.154, odnosno 5,9% ukupnog broja nezaposlenih u 2016. godini na području Republike Hrvatske.

3.4. Bruto domaći proizvod (realni BDP)

Bruto domaći proizvod predstavlja vrijednost dovršenih proizvoda i usluga koji su proizvedeni unutar države u određenom vremenskom razdoblju, najčešće jedne godine. Bruto domaći proizvod izražava se u vrijednostima novca, a uključuje jedino proizvode koji su dovršene proizvodnje i spremni su za potrošnju.

Tablica 6. Bruto domaći proizvod Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije u razdoblju od 2006.-2014. godine, vrijednost BDP-a u tisućama HRK

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Republika Hrvatska	330.965.750	328.040.520	332.586.978	330.455.962	329.571.343	328.109.379
Brodsko-posavska županija	7.035.518	6.802.393	6.944.681	6.919.483	6.913.660	6.647.578

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

Iz tablice 6. je vidljivo kako BDP Republike Hrvatske u 2010. godini u usporedbi sa 2009. godinom vrijednost BDP-a se smanjuje, dok se u 2011. godini vidi pozitivan rast koji se nastavlja i 2012. godine, 2013. godine je manji negativni rast, ali ne znatno manji kao i 2014. godine.

U Brodsko-posavskoj županiji vrijednost BDP-a se kroz godine uzastopno smanjuje. Iz promatranog razdoblja najveća vrijednost BDP-a je 2009. godine, a svake sljedeće godine se BDP znatno smanjuje. U 2011. godini vidljiv je blagi rast BDP-a, dok se i 2012. godine ponovno smanjuje.

Tablica 7. BDP izražen u postocima Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Republika Hrvatska	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Brodsko-posavska županija	2,13%	2,07%	2,09%	2,09%	2,10%	2,03%

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

U tablici br.7. izraženi su postotci s kojima Brodsko-posavska županija sudjeluje u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske. Kroz analizu od 6 godina postotak BDP-a u Brodsko-

posavskoj županiji nije se znatno mijenjao. Postotak BDP-a je 2009.godine bio najveći, dok je na kraju promatranog razdoblja bio najmanji, 2014.godine iznosio je 2.03% ukupnog BDP-a Republike Hrvatske. 2010. godine BDP se smanjio za 6% u odnosu na prethodnu godinu, a 2011. godine i 2012. godine BDP je iznosio 2,09% ukupnog Hrvatskog BDP-a.

3.5. BDP per capita (BDP po stanovniku)

BDP per capita ili BDP po stanovniku jedan je od najboljih pokazatelja stanja gospodarstva države, odnosno u ovome radu prikazuje stanje u županiji i državi.

Tablica 8. BDP per capita Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije 2012.-2017.

2012.	Stanovništvo 000	BDP po stanovniku HRK	BDP po stanovniku EUR
Republika Hrvatska	4.269	77.420	10.299
Brodsko-posavska županija	157	42.707	5.681
2013.			
Republika Hrvatska	4.254	77.850	10.279
Brodsko-posavska županija	156	43.051	5.684
2014.			
Republika Hrvatska	4.236	78.220	10.252
Brodsko-posavska županija	154	42.280	5.541
2015.			
Republika Hrvatska	4.208	80.726	10.608
Brodsko-posavska županija	151	44.213	5.810
2016.			
Republika Hrvatska	4.172	84.164	11.178
Brodsko-posavska županija	148	46.638	6.194
2017.			

Republika Hrvatska	4.130	88.726	11.893
Brodsko-posavska županija	144	49.885	6.687

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

Tablica 8. prikazuje kretanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku u Republici Hrvatskoj i Brodsko-posavskoj županiji za razdoblje od 2012.-2017. i prikazuje promjenu u broju stanovništva. U tablici su prikazane vrijednosti bruto domaćeg proizvoda u kunama i eurima, vrijednosti su dobivene srednjim deviznim tečajem Hrvatske narodne banke.

U tablici je vidljivo kako broj stanovnika svake godine pada, odnosno broj stanovnika u državi i županiji je sve manji, a ujedno i BDP po stanovniku je sve veći unutar države.

3.6. Prosječna neto plaća

Neto plaća je plaća koju u konačnici primi radnik. Iz bruto plaće se oduzimaju porezi i doprinosi, a na bruto iznos se plaćaju troškovi na plaću koje poslodavac plaća. U končanici na kraju radnik dobiva svoj neto iznos plaće. Prosječni neto iznos plaće se od županije do županije mijenja, ovisi i o vrsti djelatnosti koja se radi.

Tablica 9. Prosječna neto plaća u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj 2013.-2018. godine

Prosječna neto plaća	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Republika Hrvatska	5.507	5.529	5.650	5.696	5.971	6.164
Brodsko-posavska županija	4.887	4.855	4.964	5.150	5.221	5.428

Izvor: Izrada autora prema Državni zavod za statistiku (2020)

U tablici 9. su vidljivi iznosi prosječnih neto plaća u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj. Brodsko-posavska županija ima nešto manje iznose prosječnih neto plaća od ukupne Republike Hrvatske. Prosječna neto plaća najveća je 2018.godine i u Brodsko-posavskoj županiji i u Hrvatskoj. Najmanji iznos prosječne neto plaće u promatranom razdoblju

u Hrvatskoj bio je 2013.godine, a u Brodsko-posavskoj županiji najmanji iznos neto plaće je 2014.godine.

4. MOGUĆNOST BUDUĆEG GOSPODARSKOG RASTA I RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Mogućnost za gospodarski rast i razvoj Brodsko-posavske županije značajno ovise o rastu stanovništva, povećanju radnih mjesta i povećanja plaća radnika. Povećanjem radnih mjesta i povećanjem plaća radnika u Brodsko-posavskoj županiji, stanovnici bi se nakon školovanja zadržavali unutar županije, te ujedno i riješili problem smanjenja broja stanovnika unutar županije.

Prema analizama Brodsko-posavske županije, županija je na zadnjem popisu stanovništva 2011. godine brojala 158.575 stanovnika. Gustoća naseljenosti Brodsko-posavske županije iznosi 78,1 stanovnika/km², te je veća od prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi 75,7 stanovnika/km². Brodsko-posavska županija je nejednako naseljena, od izrazito gustih naseljenih do vrlo rijetkih naseljenih područja. Prisutan je negativni trend kretanja broja stanovnika u 2011. godini od -11% u odnosu na podatke iz 2001. godine čije uzroke vežemo uz negativnim prirodnim prirastom (-343 za 2011. godinu). Prisustvo trenda negativnog prirodnog kretanja stanovništva dovodi do nepovoljnih učinaka na potrošnju, produktivnost i niži ekonomski rast nego prethodnih godina. Povezani problemi su veći teret radno-aktivnom stanovništvu u okviru međugeneracijskih transfera (potpore, porezi) zbog nedostatka radne snage, moguće pojave inflacije, povećanih izdataka mirovinskog i zdravstvenog sustava i povećanja cijena skrbi za starije. Prema navedenim podacima negativan prirodni rast u Brodsko-posavskoj županiji može uzrokovati dugotrajne posljedice koje u konačnici rezultiraju negativnim ekonomskim razvojem. Potrebno je kreirati i provoditi posebne mjere i politike s ciljem zaustavljanja daljnjeg negativnog prirodnog rasta, kao i povećanog iseljavanja stanovnika iz Brodsko-posavske županije. Nejednakost naseljenosti unutar županije upućuje na izraženu centralizaciju, te je potrebno usmjeriti socio-ekonomski razvoj kroz djelatnosti i područja razvoja koja pogoduju ruralnim područjima ([URL: http://www.bpz.hr/Data/Files/18071382840100.pdf](http://www.bpz.hr/Data/Files/18071382840100.pdf)).

Prema pokazateljima iz područja gospodarstva u Brodsko-posavskoj županiji pokazatelji bruto domaćeg proizvoda po stanovniku 2015. godine gotovo je upola ispod nacionalnog prosjeka. Bruto domaći proizvod Brodsko-posavska županije 2015. godine iznosio je 5.962 EUR, što je 44% manje od prosjeka Republike Hrvatske. Najveći BDP po stanovniku u Brodsko-posavskoj županiji ostvaren je 2008. godine kada je iznosio 6.460 EUR, a do 2015. godine taj pokazatelj više nije ostvaren. Statistički i perceptivni pokazatelji konkurentnosti

županija i regija objavljuje se u Regionalnom indeksu konkurentnosti Republike Hrvatske. Prema posljednjim objavljenim podacima iz 2013. godine, Brodsko-posavska županija u sveukupnom poretku županija od njih 21 zauzima 16. mjesto. Brodsko-posavska županija se i nalazi na predzadnjem mjestu po konkurentnosti županija, te se nakon nje nalazi samo Virovitičko-podravska županija. Najveći razvojni problemi vezani za gospodarstvo su: visoka nezaposlenost, niska razina konkurentnosti i manjak financijskih kapaciteta za ulaganje i investiranje (URL: <http://www.bpz.hr/Data/Files/18071382840100.pdf>).

Radna snaga označava broj stanovnika starijih od 15 godina koji su ili zaposleni ili su nezaposleni, ali aktivno traže posao. Kretanje radne snage u promatranom razdoblju 2012.-2016. godine pokazuje uzastopan pad radne snage. Smanjenje radne snage Brodsko-posavske županije posljedica je starenja radno aktivnog stanovništva, ali i sve izraženije migracije, primarno mladih. Prosječne neto plaće prema podacima FINA-e zaposlenih u Brodsko-posavskoj županiji u 2016. godini iznose 4.564 kune, što je za 576 kuna manje u odnosu na prosjek plaće u Republici Hrvatskoj (URL: http://www.bpz.hr/Data/Files/1807138_2840_100.pdf).

Za budući gospodarski rast i razvoj Brodsko-posavske županije potrebno je zadržati stanovništvo unutar županije, najpotrebnije rješenje za taj problem je otvaranje novih radnih mjesta za stanovnike unutar županije. U županiji je trenutno aktivan pad broja aktivnih obrta, odnosno privatnih poduzeća. Privatnici tvrde da su porezi i slična davanja prevelika, kao i nemogućnost za većim plaćama. Prosječne plaće su niže nego u ostatku Hrvatske, te je i to jedan od ključnih problema niskog gospodarskog rasta.

Brodsko-posavska županija ima mogućnost gospodarskog rasta i u prirodnim resursima i umjerenoj klimi, što unutar županije omogućuje bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta. Unutar županije ljudi iz ruralnih područja, većinom se bave poljoprivredom. Mogućnost za razvitak takvih oblika prihoda bi bile investicije i dodatni poticaji poljoprivrednicima, te omogućiti im sredstva za tehnološke napretke, što bi olakšalo rad i omogućilo više proizvoda, odnosno sirovina.

Još neki od ciljeva za poboljšanje gospodarskog rasta su omogućiti veće kapacitete za obrazovanje na fakultetima u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, s ciljem zadržavanja mladih unutar županije tijekom studiranja, te omogućiti mladom obrazovnom stanovništvu zaposlenje unutar županije.

5. ZAKLJUČAK

Iz završnog rada vidljivo je kako je trenutno stanje Brodsko-posavske županije vrlo loše što se tiče gospodarstva, u usporedbi sa ukupnim podacima za Republici Hrvatskoj. U većini istraživanja elemenata gospodarskog rasta i razvoja županija je trenutno na dnu, sa brojem stanovništva, brojem zaposlenosti, prosječnom neto plaćom, BDP po stanovniku i drugim elementima. Brodsko-posavska županija ima potencijal i resurse za povećanje gospodarskog rasta, ima vrlo povoljan zemljopisni položaj, te velike mogućnosti za gospodarski napredak. U županiji su potrebna nova poduzeća, poboljšanje stanja sadašnjih poduzeća, te pomoći obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Potrebne su potpore građanima vlasnicima poduzeća, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te olakšanja što se tiče poreza i doprinosa. Povećanjem radnih mjesta i povećanjem neto plaća, povećavamo i kupovnu moć te standarde unutar županije, zadržavamo stanovništvo što znači da će se smanjiti masovno iseljavanje iz županije. Za takve promjene treba vremena, upornosti lokalnih samouprava i poduzetnika kako bi se potaknulo povećanje gospodarskog rasta i razvoja, a isto tako i povećali i poboljšali životne standarde unutar Brodsko-posavske županije.

6. LITERATURA

Knjige:

1. Benić, Đ. (2016). *Makroekonomija*. Zagreb: Školska knjiga
2. Borozan, Đ. (2012). *Makroekonomija*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
3. Obadić, A., Tica, J. (2016). *Gospodarstvo Hrvatske*. Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
4. Polovina, S., Medić, Đ. (2002). *Osnove ekonomije*. Zagreb: Medinek
5. Samuelson, P., Nordhaus, W. (2007). *Ekonomija*. Zagreb: Mate d.o.o.

Internetski izvori:

6. Brodsko-posavska županija (2020). URL: http://www.bpz.hr/opci_podaci/polozej/default.aspx#.X484-NAzbIU (15. listopada 2020.)
7. Brodsko-posavska županija (2020). URL: http://www.bpz.hr/dokumenti_3/gospodarstvo/default.aspx (15. listopada 2020.)
8. Ekonomski rječnik (2020). URL: <http://www.ekonomskirjecnik.com/definicije/bruto-domaci-proizvod-bdp.html> (19. listopada 2020.)
9. Strategija razvoja Brodsko-posavske županije do 2020.godine (2020). URL: http://www.bpz.hr/_Data/Files/18071382840100.pdf (8. studenoga 2020.)
10. Brodsko-posavska županija (2020). URL: http://www.bpz.hr/_Data/Files/18071382840100.pdf (8. studenoga 2020.)

7. POPIS SLIKA I TABLICA

SLIKE

Slika 1. Gospodarstvo Brodsko-posavske županije	8
---	---

TABLICE

Tablica 1. Broj zaposlenih u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj	9
Tablica 2. Stopa zapošljavanja po promatranim godinama	10
Tablica 3. Broj nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj	11
Tablica 4. Broj nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji prema stupnju obrazovanja	12
Tablica 5. Broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj prema stupnju obrazovanja	13
Tablica 6. Bruto domaći proizvod Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije u razdoblju od 2006.-2014.godine, vrijednost BDP-a u tisućama HRK	14
Tablica 7. BDP izražen u postotcima Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije	14
Tablica 8. BDP per capita Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije 2012.-2017.	15
Tablica 9. Prosječna neto plaća u Brodsko-posavskoj županiji i Republici Hrvatskoj 2013.-2018. godine	16

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Ivana Begić**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **Gospodarski rast i razvoj Brodsko-posavske županije** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 14. prosinca 2020.

Ivana Begić

Izvješće o izvornosti završnog/diplomskog rada

ovim se potvrđuje da student/ica u završnom/diplomskom naziva

Gospodarski rast i razvoj Brodsko-posavske županije

(broj podneska _____) provjerom u alatu za provjeru izvornosti Turnitin

ostvario/la je

nije ostvario/la

podudarnost koja zadovoljava uvjete izvornosti i time student/ica može pristupiti obrani završnog/diplomskog rada.

U Požegi, __14.12.2020._____

Potpis mentora:
